

آمار تولید و مصرف فولاد در ایران

بازار فولاد ایران
پایگاه خبری تحلیل فولاد مرکز آهن

آمار تولید و مصرف فولاد در ایران

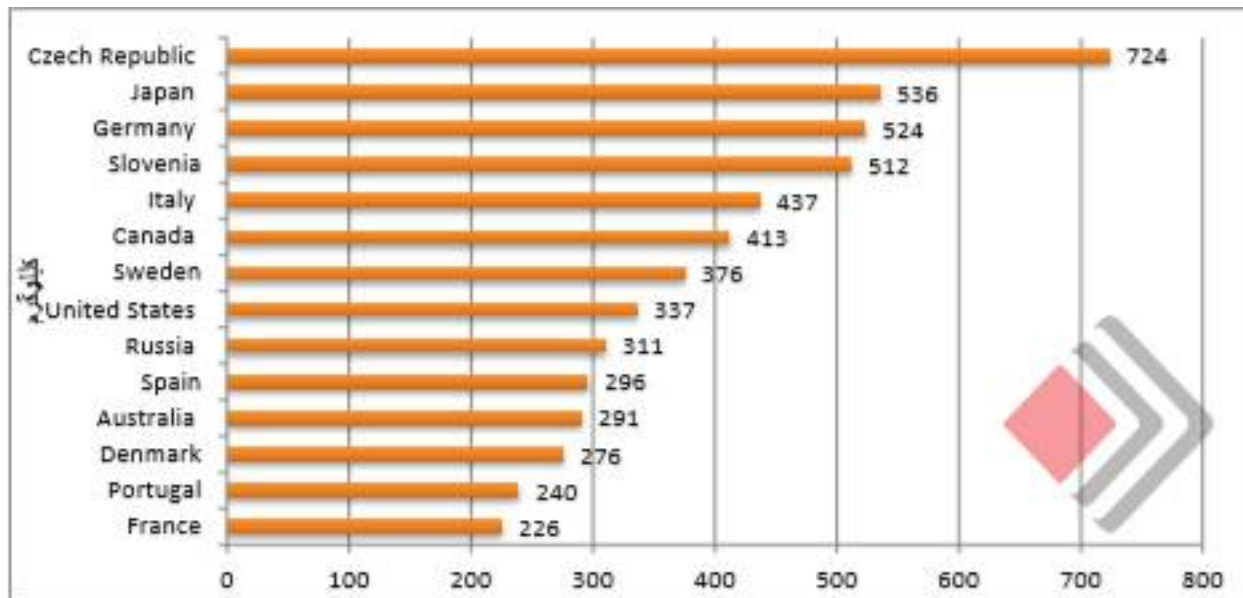
بازار فولاد ایران

در این مقاله تولید و مصرف فولاد و آهن آلات در ایران مورد بررسی قرار می‌گیرد. ابتدا مصرف و رابطه آن با تولید ناخالص داخلی بررسی شده و پس از آن ارتباط مصرف فولاد با مهمترین پارامترهای موثر بر مصرف به لحاظ آماری و در یک بازه زمانی معین تحلیل می‌گردد.

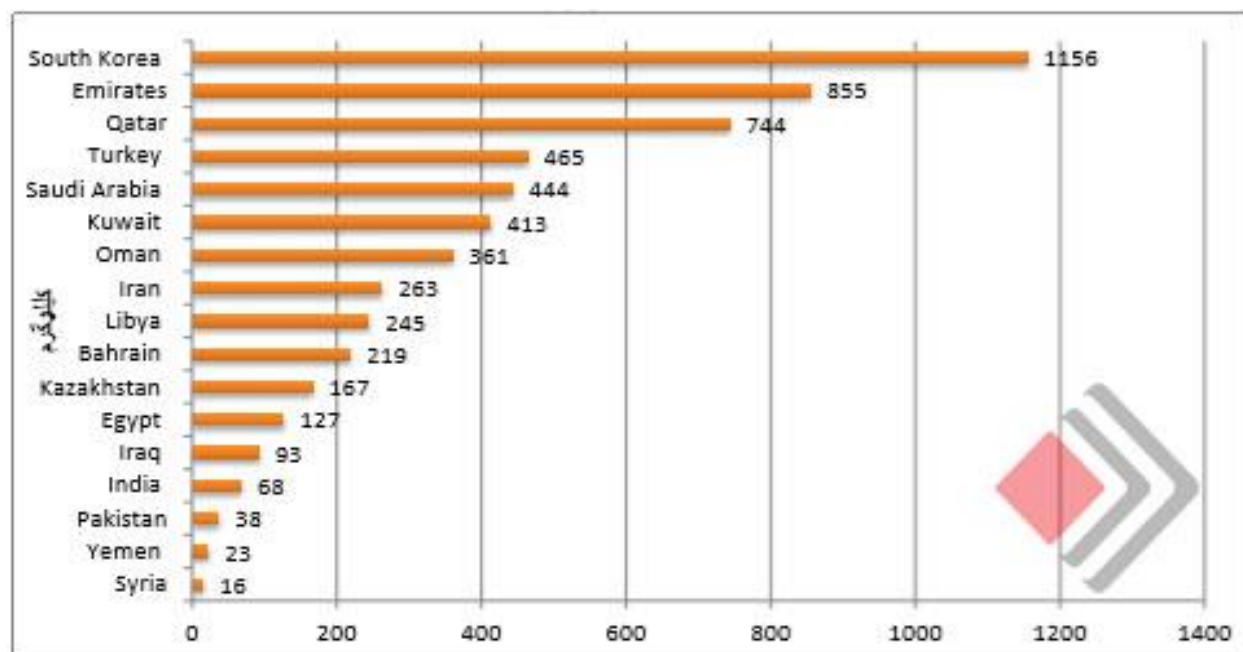
تولید و مصرف فولاد

فولاد یکی از کالاهای اساسی و پرکاربرد در هر کشور است. همچنین فولاد از جمله کالاهایی است که می‌تواند به توسعه کشورهای در حال توسعه کمک نماید. اگر کشورها بتوانند برآورد مناسبی از میزان مصرف آهن آلات خود داشته باشند، می‌توانند سیاست‌های مناسبی را به منظور توسعه یا رشد این صنعت اتخاذ نمایند. نمودارهای زیر به ترتیب مصرف سرانه کشورهای توسعه یافته و در حال توسعه را نشان می‌دهد.

همان‌طور که از ارقام مربوط به سرانه مصرف مشخص است هم در کشورهای توسعه یافته و هم در کشورهای در حال توسعه سرانه مصرف آهن آلات در بین کشورها متفاوت است. اما آنچه مسلم است آن است که در میان کشورهای در حال توسعه شورهای وجود دارند که مصرف سرانه بسیار اندکی دارند (هند و مصر) در حالی که سطح مصرف سرانه در کشورهای توسعه یافته حداقل ۲۰۰ کیلوگرم و بیشتر می‌باشد. بنابراین هرچند مصرف سرانه شاخصی از میزان توسعه یافتگی است اما برای این شاخص نمی‌توان مرزبندی مشخصی ارائه نمود. هرچند این واقعیت نیز وجود دارد که کشورهای با سطح سرانه مصرف اندک از سطح توسعه یافتگی کمی نیز برخوردار باشند.

مصرف سرانه کشورهای توسعه یافته معادل فولاد خام

مصرف سرانه کشورهای در حال توسعه معادل فولاد خام

عوامل موثر بر مصرف فولاد

مصرف آهن آلات تحت تاثیر عوامل مختلفی قرار می گیرد. یکی از مهمترین عواملی که بر مصرف فولاد موثر می باشد ، رشد اقتصادی است. به بیان دیگر رشد اقتصادی که ماحصل رشد و ایجاد ارزش افزوده بیشتر در بخش ها

و فعالیت های اقتصادی است هم به عنوان عامل قادر به اثرگذاری بر مصرف آهن آلات خواهد بود و هم در نقش معلول به واسطه رشد بخش های مختلف از رشد مصرف فولاد تاثیر می پذیرد. از این رو به منظور برآورد میزان وابستگی میان رشد اقتصادی کشور و رشد مصرف فولاد در ایران از ضریب همبستگی پیرسن استفاده شده است. اگر مصرف آهن آلات به دو گروه مصرف محصولات طولی و تخت تقسیم شود می توان اثر عوامل مختلف بر هر گروه را با جزئیات بیشتری بررسی نمود. به عنوان مثال ، با توجه به کاربرد بیشتر محصولات طولی در ساخت و ساز، در نظر گرفتن عوامل موثر بر ساخت و ساز می تواند تحلیل مناسبی را در اختیار قرار دهد تا بتوان فراز و فرودهای محصولات طولی در بازه مورد نظر را با دقت بیشتری بررسی نمود. همچنین محصولات تخت با کاربردی که در صنایع گوناگون مانند خودروسازی دارند می توانند مورد بررسی دقیق تری قرار گیرند. در ادامه به بررسی عوامل موثر بر هر نوع محصول فولادی پرداخته می شود.

عوامل موثر بر مصرف محصولات تخت

محصولات تخت در صنایع مختلف کاربرد دارند. این محصولات از خودروسازی گرفته تا کنسروسازی مورد تقاضا هستند و رونق و رکود صنعت می تواند تقاضا برای این محصولات را تحت تاثیر قرار دهد. به منظور آنکه ارتباط میان مصرف محصولات تخت و صنعت در ایران مشخص شود، ارزش افزوده بخش صنعت و تولید خودرو به عنوان شاخص هایی از بخش صنعت انتخاب شده و ارتباط آماری آن ها با مصرف محصولات تخت در کشور بررسی شده است.

بهش صنعت یکی از کانون های مهم مصرف محصولات تخت فولادی در ایران می باشد. بررسی آماری انجام شده نیز موید همین مطلب است. نکته ای که می توان به مطلب مذکور اضافه نمود آن است که افت و خیزها در مصرف محصولات تخت در طی زمان با شدت بیشتری نسبت به رشد ارزش افزوده بخش صنعت رخ داده است. در خصوص ارتباط میان مصرف محصولات تخت و تولید خودرو در کشور ضریب همبستگی میان این دو متغیر ۰٫۶ برآورد شده است.

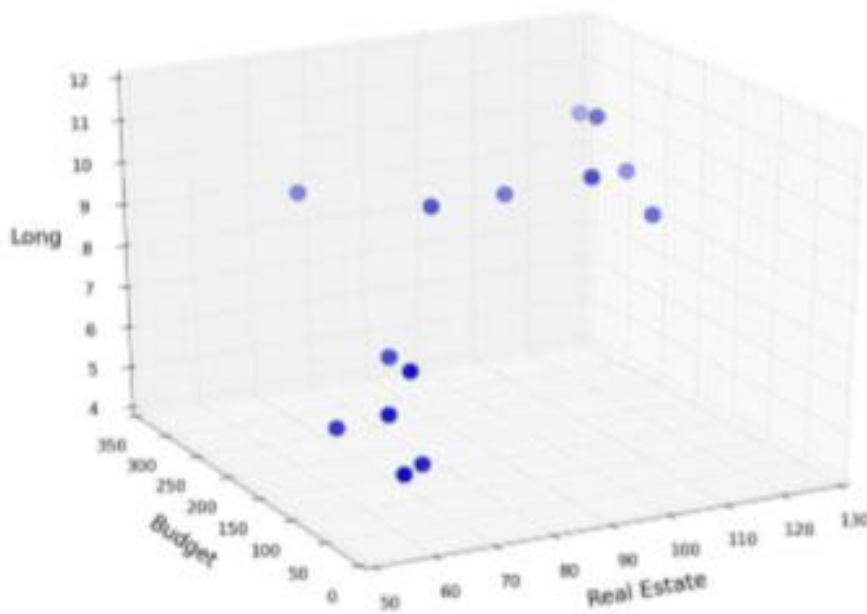
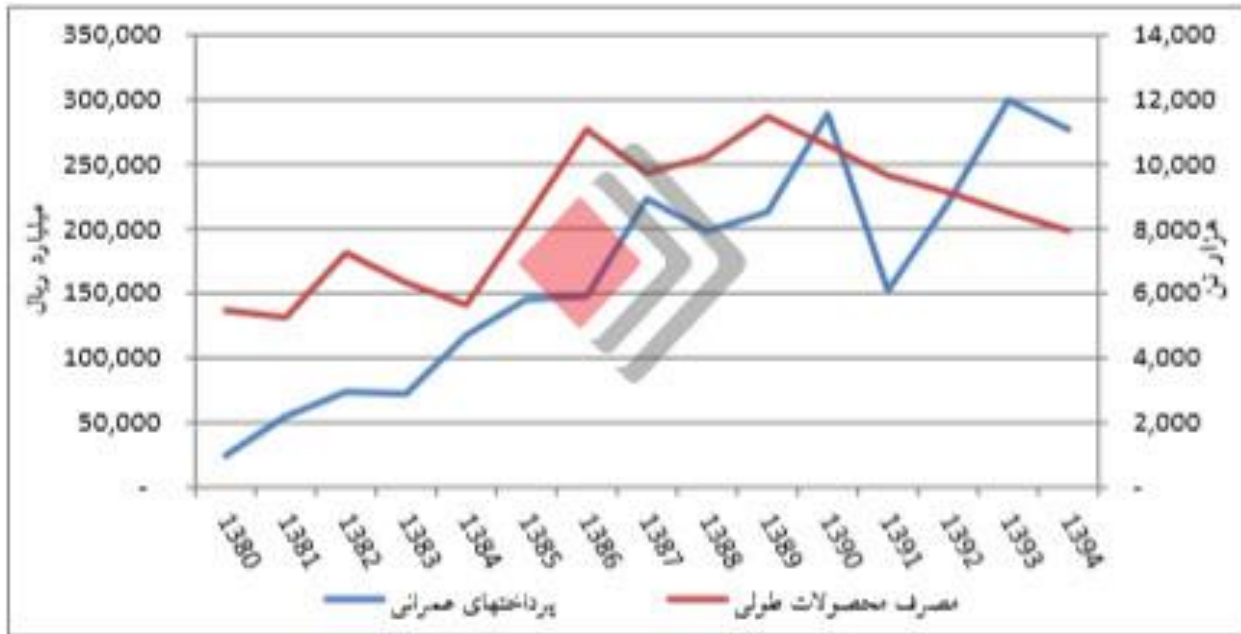
عوامل موثر بر مصرف محصولات طولی

محصولات طولی فولادی نیز در حوزه های مختلفی مورد استفاده قرار می گیرند. این محصولات بیشتر در ساخت و ساز استفاده می شوند و به همین خاطر بررسی آماری که بتواند نوسانات بخش مسکن را نشان دهد می تواند تحلیل مناسبی از نوسانات مصرف محصولات طولی ارائه دهد.

به همین خاطر از میزان متران خانه های شهری به عنوان یک متغیر جایگزین از بخش مسکن بهره گرفته شده است. از طرف دیگر دولت نیز یکی از بازیگران مهم در بازار مصرف محصولات طولی است. دولت ها با تقاضاهایی که برای پل سازی، سدسازی و خدماتی از این قبیل دارند منجر به افزایش مصرف این نوع محصولات می شوند. به همین علت در نظر گرفتن بودجه عمرانی محقق شده دولت می تواند تصویری مناسب از تقاضای محصولات طولی ارائه دهد.

بررسی آمار متران ساختمان های شهری ساخته شده و مصرف محصولات طولی نشان دهنده ارتباط بالای این دو بخش است به گونه ای که ضریب همبستگی این دو متغیر برابر با ۰٫۸۲ است.

همان طور که بیان شده است بودجه عمرانی دولت می تواند نشان دهنده وضعیت تقاضا برای محصولات طولی توسط دولت باشد. انتظار بر آن است که با افزایش بودجه تحقق یافته عمرانی میزان تقاضا برای این محصولات افزایش یافته باشد ولی در واقع علی رغم افت و خیز بودجه عمرانی، مصرف محصولات طولی روند کاهنده ای را دنبال نموده است.

رابطه بین بودجه عمرانی تحقق یافته، مسکن و میزان مصرف محصولات فولادی

محاسبه مصرف ظاهری محصولات فولادی و تخت

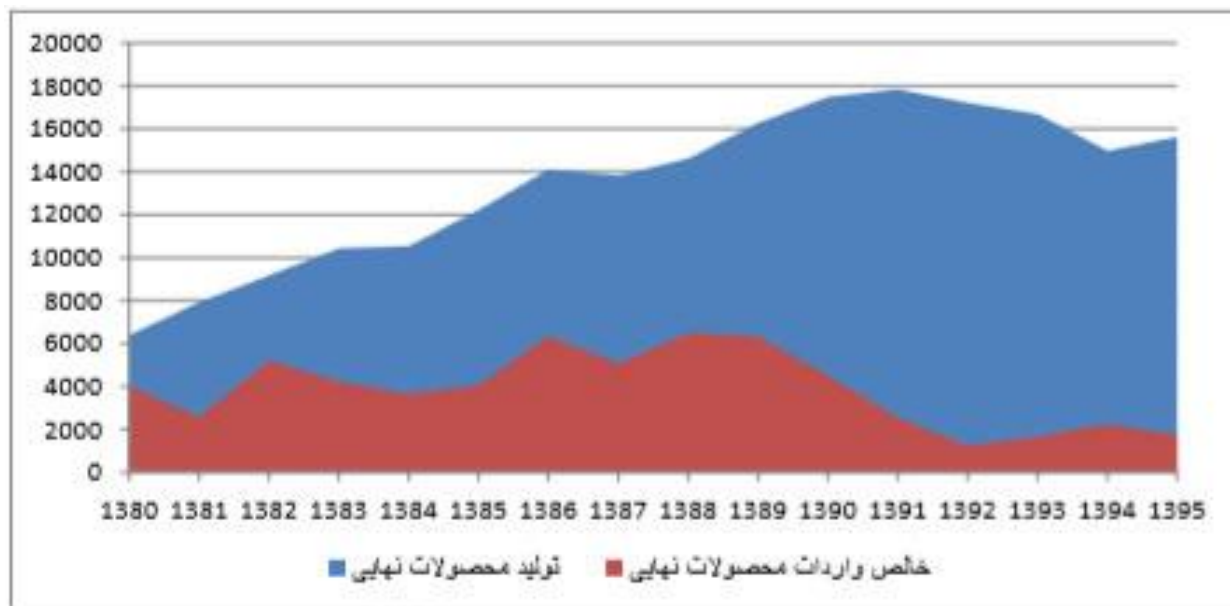
علی رغم اهمیت اندازه گیری مصرف، مصرف فولاد در بسیاری از کشورهای دنیا به صورت قابل اندازه گیری نمی باشد و از روش های دیگر مثل مصرف ظاهری، مقدار آن محاسبه می شود. آمار مصرف فولاد در کشور ایران به

صورت مجزا موجود نیست و به همین خاطر تنها راه دست یافتن به آن، محاسبه مصرف با استفاده از میزان تولید، صادرات و واردات فولاد است که اصطلاحاً مصرف ظاهری نامیده می شود.

براساس این روش تولید هر کشور یا مصرف می شود و یا در صورت مازاد عرضه صادر می شود. همچنین در صورت کمبود کالا در کشور و وجود مازاد تقاضا آن کالا از خارج وارد می شود. به همین خاطر اگر تولید صورت گرفته را با واردات جمع نموده و **صادرات میلگرد** و سایر محصولات از آن کسر گردد، می توان با تقریب مناسبی مصرف فولاد و محصولات فولادی در کشور را محاسبه نمود.

بررسی آمار مصرف ظاهری محصولات طولی و تخت نشان می دهد که مصرف این محصولات در طول زمان روند پرنوسانی را تجربه کرده است. در سال ۱۳۸۰ در حدود ۱۰،۴ میلیون تن محصولات طولی و تخت در کشور مصرف شده است که این میزان با افزایشی ۳۶ درصدی به حدود ۱۵ میلیون تن در سال ۸۲ افزایش یافته است. در سال ۸۳ مصرف محصولات فولادی رشدی ۱ درصدی را تجربه نموده است ولی در سال ۸۴ مصرف با کاهشی ۳ درصدی از ۱۵،۲ میلیون تن به ۱۴،۷ میلیون تن کاهش یافته است.

در سال های ۸۵ و ۸۶ میزان مصرف آهن آلات در کشور افزایش یافته است و به طور میانگین رشد ۲۰ درصدی را تجربه نموده است. با این حال در سال ۸۷ مجدداً کاهش یافته است ولی با رونق ساخت و ساز به خاطر طرح مسکن مها، مقدار مصرف محصولات فولادی از ۱۹،۵ به ۲۱،۸ میلیون تن رسیده است. رشد مصرف در سال ۸۹ نیز ادامه یافته است ولی با تشدید تحریم های اقتصادی و بروز رکود در اقتصاد ایران، میزان مصرف محصولات فولادی کاهش یافته است و در دو سال ۹۱ و ۹۲ از مقدار آن به طور میانگین ۸ درصد کم شده است. مقدار مصرف محصولات فولادی از سال ۱۳۹۳ به بعد روند کاهنده ای دنبال نموده است.

روند مصرف ظاهری محصولات نهایی

همان طور که از آمار مصرف مشاهده می شود در طول دوره ۱۳ ساله مورد بررسی میزان مصرف افزایش قابل توجهی داشته است. به همین خاطر اگر بتوان مصرف آتی را پیش بینی نمود، می توان میزان نیاز کشور به تمامی محصولات زنجیره تولید را برآورده نمود و از این طریق با سیاست گذاری مناسب، منابع موجود را به صورت بهینه مصرف کرد.

دلایل کاهش مصرف فولاد طی سال های اخیر

• تحولات جهانی

در سال های اخیر بعد از رشد جهانی تولید و مصرف آهن آلات در جهان دهه قبل روند مصرف و تولید فولاد در جهان روند کندتری به خود گرفته است و در شش ماهه اول سال ۲۰۱۵ تولید فولاد افزایش چندانی نسبت به سال قبل نداشته است و به تبع آن مصرف فولاد در جهان تغییر چندانی نیافته است. همین امر باعث شده است تا کشورهای تولیدکننده به دنبال بازارهای صادراتی باشند. همین امر سبب شده است تا صادرات کشور چین به عنوان بزرگترین صادرکننده و تولیدکننده فولاد در سال ۲۰۱۴ به حدود ۹۳ میلیون تن افزایش یابد. در کنار این مسائل کاهش جهانی قیمت سنگ آهن باعث گردیده است تا این کشور بتواند فولاد را به قیمت تمام شده پایین تر تولید نماید هرچند این کشور سیاست دامپینگ را نیز در زمینه صادرات آهن آلات نیز ایجاد کرده است. همین تحولات در بازار جهانی باعث گردیده است تا واردات فولاد به راحتی صورت پذیرد و به عنوان یکی از مشکلات اصلی تولیدکنندگان داخلی به حساب آید.

• دلایل اقتصادی

بی شک مصرف هر کالایی بیش از هر چیز متأثر از شرایط اقتصادی یک کشور است و مصرف فولاد نیز از این قاعده مستثنی نیست. بر همین اساس عمده دلایل اقتصادی کاهش مصرف آهن آلات و دلایل مغایرت مصرف واقعی با پیش بینی مصرف فولاد را می توان به چهار بخش تقسیم بندی نمود. هرچند در نگاه اول شاید مهمترین دلیل کاهش در مصرف آهن آلات کاهش در رشد اقتصادی کشور در سال ۹۴ نسبت به پیش بینی برنامه ای آن می باشد اما این کاهش نیز دلایلی دارد که در ادامه آمده است.

• کاهش در رشد اقتصادی کشور

در سال ۱۳۹۴، اقتصاد کشور بعد از تجربه رشد اقتصادی ۶٫۸ درصد سال ۱۳۹۱ و منفی ۱٫۹ درصد سال ۱۳۹۲، رشد اقتصادی مثبت ۳ درصد را در سال ۹۳ ثبت کرد اما براساس پیش بینی ها نرخ رشد اقتصادی در سال اخیر کمتر از سال قبل خواهد بود. رشد سرمایه گذاری نیز پس از کاهش ۲۳٫۸ و ۶٫۹ درصدی به ترتیب در سال های ۱۳۹۱ و ۱۳۹۲، در سال ۱۳۹۳ رشد مثبت ۳٫۵ درصدی را تجربه نمود.

- رکود در بخش ساختمان

از آنجا که پروانه های صادر شده در سال ۹۳ در سال ۹۴ به ساخت و ساز روی آوردند بر این اساس آمار پروانه های صادر شده در سال ۹۴ نشان دهنده وضعیت بخش مسکن در سال ۹۴ و سال های پیش رو می باشد. براساس گزارش اطلاعات پروانه های صادر شده توسط شهرداری های کشور در سال ۹۳، میزان ساخت و ساز در کشور با افت شدیدی روبرو بوده است به طوری که در شهر تهران مجموع مساحت زیربنای تعیین شده در پروانه های احداث ساختمان صادر شده از سوی شهرداری های شهر تهران حدود ۱۵۶۸۸۳ هزار متر مربع بوده است که ضمن کاهش ۵۲٫۶ درصدی نسبت به سال قبل در حدود ۲۳ درصد از مجموع کل زیربنای تعیین شده در پروانه های احداث ساختمان صادر شده از سوی شهرداری های کشور را تشکیل می دهد.

در کل کشور نیز اوضاع بهتر از شهر تهران نبوده است و مجموع مساحت زیربنای تعیین شده در پروانه های احداث ساختمان صادر شده از سوی شهرداری های کل کشور حدود ۷۳۴۶۴۴ هزار متر مربع بوده است که ضمن کاهش ۴۹٫۴ درصدی نسبت به سال قبل را نشان می دهد که بیانگر رکود در بخش ساختمان می باشد.